

Onorată asistență,

După cum știți, în ultimul timp au fost reluate cu o nouă putere discuțiile privind problema limbii române, mai exact, a denumirii ei corecte. Aceasta a luat amploare după ce s-a făcut publică decizia Curții Constituționale.

Desigur, este un domeniu ce revine filologilor, din care motiv nu intru aici în detalii.

Vreau să mă opresc doar la un singur aspect. Cinci deputați în Parlamentul R. Moldova, au primit cele mai înalte distincții din partea conducerii României, ca niște luptători pentru afirmarea limbii române în R. Moldova. Nu mă apuc să judec meritele celor decorați, la acest capitol, nici nu le pun la îndoială. Dar nu pot să nu exprim un gând care nu-mi dă pace de câteva zile și care ne privește pe noi toți, Asamblaea Generală și în genere Academia de Științe a Moldovei (AȘM).

Am spus-o și cu alte ocazii, că problema limbii este la noi excesiv de politizată, fiind ridicată mai ales în campaniile electorale, sau în perioade de criză socială și economică. De multe ori problema limbii române este pusă anume pentru a provoca tensiuni în societate, căci unii fac din aceasta business – fie business politic, fie business adevărat, economic.

Deci, pentru unii această problemă este o modalitate de a se menține la putere, de a-și păstra privilegiile. Dar pentru alții, problema limbii române este o parte din viață, este o luptă, o credință, o jertfă.

Din categoria acestor din urmă fac parte și mulți din lucrătorii AȘM – savanți filologi, istorici, juriști, dar și din alte domenii, inclusiv de la științele exacte și ale naturii. Fără ca să-i oblige cineva, fără a avea interese de partid sau de grup, ei au luptat pentru afirmarea limbii materne, pentru adevărul istoric, pentru alte drepturi fundamentale ale poporului nostru. Și au făcut aceasta nu astă primăvară sau anul trecut, ci cu un sfert de secol în urmă. Noi nu putem, nu avem dreptul să neglijăm, să dăm uitării aceste contribuții, aceste jertfe. Unii dintre ace luptători cu jertfire pentru dreptul la limba maternă la sigur se află printre noi, sunt de față, în această sală, la această ședință...

Poate ați intuit că mă refer, în primul rând, la cei care au elaborat și semnat, cu 25 de ani în urmă documentul numit *Scrisoarea celor 66*. Acest document a fost comentat relativ nu de mult în *Adevărul. Moldova* – un ziar obiectiv, echidistant, al cărui redactor-șef este talentata jurnalista dna Alina Țurcanu. Tot

acest ziar a publicat și lista celor care au riscat punându-și semnătura pe acea Scrisoare, devenită istorică. Este, de fapt, un demers, un studiu, riguros argumentat științific, în care se demonstrează necesitatea revenirii la alfabetul latin, decretării limbii de stat și a recunoașterii identității limbii vorbite în RSSM și în România socialistă de atunci – august 1988. Dintre cei 66 semnatori, mai bine de jumătate sunt de la Academia de Științe, cu regret, unii deja s-au călătorit în lumea celor dreپți. Această *Scrisoare a celor 66* a determinat masiv Mișcarea națională din RSSM și a avut un rol decisiv pentru adoptarea legislației lingvistice în 1989. Acum se găsesc mulți care critică acea legislație, dar numai datorită ei a fost posibil ca limba noastră să-și lărgescă la maximum funcțiile în deceniile următoare. Tot datorită acestei legislații s-a putut păstra un apreciabil echilibru în relațiile interetnice din R. Moldova. Sper că vom mai reveni la această temă, deoarece este un segment important din istoria noastră contemporană care, de altfel, ar merita să devină și subiectul unei lecturi academice.

Mă întreb, cât de des își amintesc guvernării noștri de savanții de la AȘM, semnatori ai acestui document din 1988, apoi și autori ai legislației lingvistice, care, în linii mari, a fost redactată la Academie? Dar cât de des își amintesc de organizatorii conferințelor din 1994 și din alți ani, următori, la care s-a pus deschis problema denumirii limbii. Încă atunci, savanții noștri, organizat, ca reprezentanți ai forului științific suprem, au solicitat conducerii R. Moldova modificarea art. 13 din Constituție. Știm cu toții că pentru unii această problemă constituie o sursă de capital politic, pentru alții – a fost și este un business. Însă savanții noștri, optând pentru limba română, au pornit de la argumente științifice, dar și de la cele mai sincere sentimente – intelectuale, naționale, pur omenești.

Cei care s-au aflat în fruntea mișcării, luptei pentru limba română, trebuie prețuiți, menționați la justa valoare în timpul vieții. La noi pe alocuri s-a înrădăcinat practica de a se exprima recunoștința cuiva după ce el pleacă în altă lume. Desigur, unele merite pot fi, trebuie prețuite măcar post-mortem.

În contextul celor spuse, vă propun, onorați membri ai Asambleii Generale a AȘM, să venim cu o adresare către conducerea Republicii Moldova, către Președintele R. Moldova, dl Nicolae Timofti, ca să fie acordate distincții de rigoare acelor savanți ai AȘM – filologi, istorici, din alte domenii – care au o contribuție majoră la afirmarea limbii române.

Astfel s-ar recunoaște meritele, eforturile, jertfa fiecărui în parte iar concomitent – se va recunoaște și aportul deosebit al AȘM la ocrotirea și dezvoltarea valorilor spirituale a poporului nostru. Consider că această adresare, supusă votului la ședința Asambleii Generale a AȘM.